

TORONTÁI

Ara: Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Vel. Becskerek, Obiliteva (Zápolya) u. 1
75
para

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő:
Dr. MARA JENŐ

Az előfizetés ára:
Egész évre . 180 D | Negyedévre . 45 D
Félévre . . . 90 D | Havonta . . . 15 D
75
para

Idők és korok

a történelem végtelenségében valamely titkos ritmus szerint változni látszanak és a könnyen hívó ember nevet keres az egyes lezárt korszakok megjelölésére, mintha a bevezetett történelmi periódus valóban egészen és visszavonhatatlanul a múlté volna. Az emberiség javíthatatlan optimizmussal az életviszonyok folytonos fejlődéséről álmodozik és kiírhatatlanul él a lelkeben a meggyőződés, hogy mindig új és szebb korok felé haladunk, hogy az utirány, amelyen járunk, a boldogság halványan derengő csilaga felé vezet s hogy a holnapnak szükségszerűen szebbnek, szabadabbnak, ígéretesebbnek kell lennie a mánnál.

Ma már az általános fejlődésbe vetett hitnek milliósámra járnak rokkantjai a földön, megtépett lelkek, sötétben látók, sóhajos szívek, akiket az újabb idők véres tapasztalatai a holnap hitközösségétől való aposztáziába kergettek, akik irigykedve gondolnak a régi római szaturnáliákra, azokra a lelket vidító ünnepségekre, amikor még egész hittel tudtak visszaemlékezni a szabadság és egyenlőség aranykorára és bizakodó, tiszta lélekkel egymást apró szigillákkal, a jószágos, embert segítő istenek erekpeivel ajándékozták meg. Ma már nincs ok az ünneplésre, ma a haladó emberiség zászlajára a gyűlölet égő jelszavai vannak felvarrva, ma az embert faj, vallás és nemzetiség szerint osztályozzák és értékelik, ma, a nagy embermészárlás után, a társadalmilag erősebbek a gyöngék számára elkülönítő rabszolgakaramokat építenek, ma rikoltó esztazóban a jog meleg köntösét letepik a didergők testéről, ma vérben forgó szemekkel a születés bünéért feszítségmet kiáltanak, ma visszakanyarodunk szomorú idők vigasztalan sötétségébe, amelyből az ember, naiv hitünk szerint, már régén győzedelmesen kikerült.

Amerre a tekintetünk végig halad, mindenütt ugyanazt a vigyorgó képet, ugyanazokat a hitet gyilkoló jelenségeket látjuk. A török és orosz kardokon még meleg embervér gőzölög, messzebb, nyugatfelé pedig mindenütt forró tobzódás közepette a gyűlölet vad, boldogságrontó orgiáit ülik. Van állam, amelyik ezersámra világgá kergeti, szöges ostonnal távoli halálmezők felé hajtja bakóit, van állam, amely a politika boszorkánykonyhájában jövődó háboruk nagyvonalu terveit főzi, másutt az állam polgárai egymás között kezdenek öldöklő harcot, egymás ellen fenik a világháboruban megcsorbult, de még mindig vére szomjas kardjukat. Akik az emberi lélek nagyszerű

revelációját várták, akik csak lidérenyomások álmat láttak az emberiség öt éves tragédiájában, akik rendületlen bizalmukat minden rémségen és minden hithervasztó viharon át meg tudták őrizni: ma csalódva és magukba rogyva az emberi eszmény elérhetetlenségének, a gonoszság örökkévalóságának sivar valóságán tőprengenek.

Zengő szayu prédikátorok, az emberi erkölcs lángoló lelkü apostolai szöszékről és sugárzó írásokban továbbra is szeretetre fogják oktatni a gyarló emberiséget. De akiknek a sors a hatalom súlyos kardját adta a kezébe, akiknek parancs-zavára a kitárt zárnyu béke ölelhetné át a harcban álló egyéneket: ők a tétlenség nyoszolyájáról egykedvűen nézik a pusztulás, a nyomor ördögi színjátékát, amelyen nevetnie csak — a halálnak szabad. A megértésnek, a békülékenységnek nem otthona többé az emberi szív,

amelynek tábláiról a tizparancsolat minden betűje is lekopott.

Az emberi erkölcs a vallás követelményén túl a legfőbb állami rezon is, mert igazi munka, igazi virágzás, igazi jólét csak az általános morál szilárd talaján épülhet fel. Ahol a büntető törvénykönyv a leghasználtabb jogforrás, ahol nem a kereskedelem, az ipar, a közoktatásügy törvénybe foglalt normái szabályozzák elsősorban és főképpen az állami lét hétköznapját, ott a boldogulás, a megelégedettség nem lehet otthonra, ott a fekete földből vérvirág nő ki, ott a munka kihagyó lélegzete súlyos betegségre mutat.

Vajjon a világra boruló tompa ködfátyol mögött lappang-e valahol, valamely emberi koponyába rejve, a megváltó genie kitérőcsre váró, csodákra képes, isteni lángja?... (b. l.)

A kormányválság küszöbén.

Ma vagy holnap lemond a kormány?

— A „Torontái” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, okt. 15.

Pasity miniszterelnök a radikális és demokrata képviselők véleményének meghallgatása után, tegnap a koalíciós kormányban képviselt többi pártok megbízottjaival folytatott tárgyalásokat. Többek között hosszas értekezletet tartott Omerovity muzulmán miniszterrel, a Magleity—Karamelmedovity-csoport delegátusával és Pribisevity Szvetozár közoktatásügyi miniszterrel, aki előtt Pasity feltárta a kormány válságos helyzetét és azokat az okokat, amelyek a krízist előidéztek. A miniszterelnök rámutatott a zagrebi konferencián elhangzott megmondhatatlan kijelentésekre, amelyek elősegítették az alkotmányrevíziót követelő mozgalom kiterjedését és erősbödését. Ezért nyilatkozotté-

telre kérte fel Pribisevity utján a demokrata-pártot, hogy megmaradna-e a vidovdani alkotmány alapján, vagy pedig azonosítják magukat azokkal, akik az ismeretes, revízióra irányuló kijelentéseket tették.

Pasity miniszterelnök még a tegnapi nap folyamán megjelent a királynál, aki előtt ismertette a politikai helyzetet.

Politikai körök véleménye szerint a kormányválság küszöbön van. Valószínűnek tartják, hogy a kormány még a szkupstina összeülése előtt beadja lemondását.

A minisztertanács a kormányválság ügyében tegnap sürgősen ülésre ült össze. A minisztertanács határozatairól eddig nem adtak ki hivatalos jelentést.

Mozgolódnak a jugoszláv nacionalisták.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, okt. 15.

A jugoszláv nacionalista szervezetek beogradi központi főbizottsága átiratot intézett a spliti, osijek-i és novisadi bizottságokhoz, hogy mozgósítsák az összes nacionalista tagokat, hogy huszonnégy órán belül jelentkezzenek az illetékes bizottság előtt, ahol megadják nekik a szükséges felvilágosításokat a további teendőkre nézve.

A központi bizottság egyuttal elhatározta, hogy a szervezet zászlaját fekete alapon fehér halálfejet választ, a tagok öltözetét pedig komita ruhák szolgálnak.

Politikai körökben azt állítják, hogy a kormány átiratot intézett a nacionalista szervezethez, melyben kéri, hogy az egyesület ne veszélyeztesse a békét, mert az állam védelméről maga a kormány is kellőképpen tud gondoskodni.

Ujjászervezik a jövőteli bizottságot.

A „Torontái” tudósítójának távirata.

Paris, okt. 15.

A Wolf-ügynökség értesülése szerint a jövőteli bizottság közzétette Brandbury lordnak a német költségvetés egyensúlyba hozására es a német marka stabilizálására vonatkozó javaslatát. A javaslat alapján a német költségvetést majdnem négy évi tartamra mentesíteni kell a bekeszerződésből eredő külföldi kötelezettségek alul, ami Németországnak lehetővé teszi, hogy hitelt kapjon. A marka árfolyama stabilizálható és pedig egy olyan újabb megállapodással, amely a birodalmi bankot felhatalmazza, hogy papírmarkáért aranyat adhasson. A jövőteli bizottság Berlin székhellyel ujjászervezendő.

A magyar politikából.

A „Torontái” tudósítójának távirata.

Budapest, okt. 15.

A szövetséget ellenzők a magyar fajvédelem kérdésében kiáltványt bocsájtott ki. A kiáltványnak azonban nem volt akkora hatása, mint amilyent várták. A programponctokat a pártok és a nagyközönség az utóbbi évtizedekben eleget hallotta és megszokta. Az egységes pártban a program egyetlen pontját tartják érdemesnek arra, hogy foglalkozzanak vele. Ez a radikális válaszjog és az új választások követelése. Ugyanis az egységespárt semmi körülmények között sem hajlandó ebbe belemenni, mert végzetesen könnyelmű és lelkiismeretlen politikának tartja, ha valaki a mai nyomasztó gazdasági helyzetben a népet a választójog jelszavával fölizzgatja, tömegszövedést idéz elő és így romlásba kergeti az országot.

A felfogás az, hogy az egységespárt, ha kell, a szigorított házszabályok megszavazásához folyamodik, hogy így biztosítsa a parlament munkarendjét.

Andrássy Gyula gróf nem csatlakozik a liberális ellenzékhez, hanem megmarad a pártja élén. A párttagoknak csak azt engedte meg, hogy a keresztény koncentrációhoz csatlakozhatnak, hogyha annak programja nincs ellentétben a párt alapelveivel.

Rakovszky Istvánt a párttagok közül csak Lingauer követi, a többiek Andrássy körül maradnak.

Lelőtték az orvos-rablóvezért. Beogradból jelenti tudósítónk: Dr. Markovity Lukasint, a délszerbiai hirhedi orvos-rablóvezért tegnap klimenti környékén a bandájával való heves csata közben a csendőrök agyonlőtték.

Városi közgyűlés.

Rendkívüli segílyt kapnak a városi tisztviselők. — Nem lesz gyűjtés az elláratlanok részére. — A villammű igazgató távozása

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, okt. 16.

Beeskerek város képviselőtestülete október tizenhétedikén délután 2 órakor rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlésen Aleksity Bogoljub polgármester elnökölt.

A közgyűlés fontosabb tárgyairól a következőkben számolunk be:

A város szegénysorsu lakóinak az ellátása.

Zsivanovity Gavra képviselőtestületi tag a legutóbbi közgyűlésen javasolta, hogy a város gondoskodjék a szegénysorsu lakóinak buzával, illetve liszttel való ellátásáról. A városi tanács megkísérelte a buzabeszerezést, de az sok nehézségbe ütközött, amennyiben a buza ára igen magas volt és így nem bocsájtatható volna olcsóbb liszttel a szegények rendelkezésére. A városi tanács különben is a folyamatban lévő és tervezett javítási munkák által munka- és kereseti-alkalmat ad és így a közgyűlés a buzabeszerezés tervétől elállt.

A király nászajándéka

A közgyűlés tudomásul vette öfélése a király nászajándéka címén az előző közgyűlésen megszavazott százezer dinár kifizetését.

A villammű igazgató távozása.

Köztudomásu, hogy a városi villammű reorganizációja elodázhatlanul szükségessé vált. Az újjászervezés körüli tárgyalások már régebben megkezdődtek, azonban a terv keresztülvitele körül a városi tanács és villamműigazgató között nézeteltérések merültek fel. Hogy a városi tanács a maga álláspontját juttathassa érvényre, szükségesnek látta az igazgatónak az állást felmondani. A közgyűlés a felmondást tudomásul vette. A villammű technikai vezetését ideiglenesen Beslity Nikola főmérnök vette át. Az ügyvezetést Rothen János főkönyvelő látja el. A villamműnek ezentúl külön technikai és külön ügyvezető-igazgatója lesz.

A városi tisztviselők rendkívüli segílye.

A városi tisztviselők, nyugdíjasok és alkalmazottak az általános drágaságra való tekintettel rendkívüli segílyt kértek a tanácstól, illetve a képviselőtestülettől.

A városi tanács azt javasolta a képviselőtestületnek, hogy szavazzon meg rendkívüli segíly címén a nőtlen városi alkalmazottaknak és nyugdíjasoknak ötszáz dinárt, a nős alkalmazottaknak és nyugdíjasoknak hétszázötvendinárt, a nőtlen tisztviselőknek a XI. fizetési osztálytól följebb ezer dinárt, a nős tisztviselőknek szintén a XI. fizetési osztálytól feljebb ezeröttszáz dinárt.

Stakity Zsarkó esperes-plébános élénk és megható színekkel eszeltelte a városi tisztviselők szorult anyagi helyzetét és hivatkozva arra, hogy más városok még nagyobb összegekkel segítik meg tisztviselői-

A nép bizik Lloyd Georgeban

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

London, okt. 15.

Lloyd George politikai körútján Manchesterben egy népgyűlésen beszédet mondott. Az angol miniszterelnök rámutatott arra, hogy a szívélyesség és melegség, amelylyel fogadják, bizonyítja, hogy a nép bizik a kormányban és nem hiszi, hogy háboruba akarta vinni. Ünnepelesen kijelentette, hogy Anglia mindenkor a békére vezető utat kereste. Dícsérettel emlékezik meg Harrington, Ruinold és Curzon tevékenységéről. Kijelentette továbbá, hogy nem értek volna célra, hogyha Harringtonnak nem bocsájtottak volna rendelkezésre csapatokat Anglia szilárdágának ez volt a bizonyítéka és csak ezáltal tudott a Keleten mély benyomást kelteni.

Lloyd George ezután áttért a támadásokra, amelyek a keleti politikájáért érték. Ebben a politikában hármas cél vezette. A tengerszorosok szabadságának a biztosítása, elhárítása és megakadályozása annak, hogy a háboru áterjedjen Európába és megakadályozása, hogy a kisázsiai rémes események az európai Törökországban megisméltódjenek. A hármas célt a keleti kérdésben

ket, javasolta, hogy a közgyűlés fogadja el a városi tanács javaslatát. Zsivanovity Gavra három havi, Predity Pravdoljub két havi fizetés kiutalását javasolta, ami jóval többet tesz ki, mint amennyit a tanács tervezett. Stanojlovity Mata ellene volt a segílyadásnak, mert az állami tisztviselők most nem kapnak ilyen segílyt és mert így nem tartja helyesnek, hogy éppen csak a városiakkal tegyenek kivételt.

Krizsanov Pája városi főszámvévő referádája szerint a város a javaslatában tervezett segílyre a fedezetet elő tudja teremteni, hogyha azonban ezen túlmenek, újabb költségforrásról, pótdómeletről vagy más aton kellene gondoskodni, amit jelenleg nem javasolhat.

A városi képviselőtestület elhatározta, hogy a tanács javaslatát elfogadja és pedig azzal a hozzáadással, hogy a jövő év március havában, hogyha arra szükség lesz, újabb segílyt ad a tisztviselőknek.

Egyletek, társulatok, a katona-ság és más intézmények villam-aramdíj leírása.

A városi villammű főkönyveinek követel lapján az egyletek és intézmények által fogyasztott áram díja címén 227.000 dinár szerepel, mint követelés. A közgyűlés ezt az összeget mint behajthatlant leírta.

Az „Omladina Matica za Vajvodinu” segílye.

A közgyűlés ezer dinár segílyt szavazott meg ennek az egyletnek.

Zsenár Emil nyugdíjazását tudomásul vették.

A városi utcaseprők fizetését fel-emelték havi ötszáz dinárról hat-száz dinárra.

Ezután még több kisebb jelentőségi ügy került sorra.

A közgyűlés délután öt órakor véget ért.

mutatott szilárd magatartással sikerült elérni. Különösen kiemelte Lloyd George, mily nagy fontossággal bír az, hogy sikerült a győzelmes török hadsereget a Boszporuson való átkeléstől visszatartani.

Kiválóan érdekesek voltak fejtegetései, amelyekben a politikai stratégiai okokkal magyarázta, hogy miért nem követhette Anglia Franciaországának és Olaszországának a kemalistákkal szemben tanúsított engedekegy magatartását.

Beszéde befejező részében a belpolitikával és a jövő kilátásaival foglalkozott. Arra vonatkozólag, hogy megmarad a kormány élén, Lloyd George nem tett határozott kijelentéseket. Csak annyit mondott, hogy nem törekedett a miniszterelnökségre és adott esetben átengedi a helyet másnak.

Paris, okt. 15.

A „Newyork Herald” értesülése szerint Lloyd George lemond a miniszterelnökségről, de a pénzügyi tárcát megtartja, hogy Washingtonba mehessen, ahol a szövetségi adósságokról folyó tanácskozásokon fog részt venni.

Pang a kereskedelem.

Esnek az árak.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, okt. 16.

A beeskereki kereskedelemben teljes pangás állott be. A kereskedők körében általános a panasz, hogy a közönség nem vásárol semmit vagy legfeljebb a legszükségesebbeket szerzi be. Pedig más esztendőben ősszel alig győzték a kereskedők kielégíteni a vásárlókat. Az idén egészen más a helyzet.

Augusztusban a cseh korona és általában az egészséges valuták leg-többje hallatlan mértékben emelkedett, érthető tehát, hogy a kereskedelem, mely Zürich után igazodik, követette az árakkal a mérvadó tőzsdé jegyzésének mikénti hullámzását. Így esett meg, hogy az árak, különösen az importékek árai napról-napra emelkedtek s felfelé való tendálásukat hosszú időn át megtartották. Október elején a tőzsdé jelzésein pánikszerű esés volt észlelhető. Tremészetesen a kereskedők nem tudtak rögtön lépést tartani a tőzsdével, mert hisz az őszi árak legnagyobb részét tavaszszal rendelik meg, augusztusi szállításra és a számlák kiegyenlítése az augusztusi, tehát a magas kurzus mellett történt. A kereskedők ily körülmények között ráfizettek volna, ha az árakkal visszatértek volna az augusztusi jelzésekhez. Ettől természetesen fáztak az érdekeltek, de huzódzkodásukkal nem érték célra, mert viszont a vásárlóközönség abban a biztos tudatban, hogy az árak amugy is esni fognak, nem vásárolt. Kényszerűleg helyzetükben a kereskedők megkezdték minden vonalon az árleszállítást. Legjobban érezte meg ezt a folyamatot a cipő és ruha. A cipő ára ugyanis tiz-negyven százalékkal, a ruha pedig átlag husz százalékkal esett.

A közönség mindezek dacára vár. A további áresésre.

HIRESK

Eljegyzés. Stefanovity Boriszláv Titelről eljegyezte Nagyvinzki Angyelkát. (Minden külön értesítés helyett.)

Spitzer Malát (Kovačica) eljegyezte Frankl Géza (Veliki Beeskerek). Minden külön értesítés helyett.

Az új főispán átvette hivatalát. Megírta a „Torontál”, hogy Vlaskalin Milorad dr. belügyminiszteri főinspektort Torontál-Temesmegye főispáni hivatalának vezetésével bízták meg. Vlaskalin dr. szombaton érkezett Beeskerekre, ahol átvette új hivatalának vezetését.

Kifosztottak egy szabóműhelyt. A tegnapi éjjel ismét mozgalmas eseményekkel gazdagította a lünygyi krónikát. Este hét és kilenc óra között eddig ismeretlen tettesek behatoltak a Péter és Kloppe cégnek Brigadira Risztitya-utca 19. szám alatt lévő szabóműhelyébe, ahonnan nagymennyiségű szövetet, új és használt ruhákat, javítás alatt lévő télikabátokat emeltek el, hozzávetőlegesen százezer korona értékben. A betörők az épület folyosójába nyíló ajtót törték fel egy erős vasrud segítségével s így jutottak be a műhelybe. A betörők annál inkább dolgozhattak nyugodtan, mert Kloppeknál lakodalom volt s így senkinek sem jutott eszébe, hogy az üzletbe nézzen. A károsultak feljelentésére megindult a rendőrségi nyomozás.

A volt sentai polgármester üzlete. Beogradból jelentí tudósítónk: A „Vreme” azt a hírt hozza, hogy Senta városa pert indított Sztajty Koszta, volt polgármestere ellen, aki a városi villanytelepet, amelynek értéke hozzávetőlegesen tízenegy millió dinár, eladta háromszáz-ezer dinárért Krsztity Lázár beograd-i cégnek.

Bedobta újszülöttjét a Bégába. Borzalmas büntényt leplezett le tegnap az élet legjobb detektívje: a véletlen. Egy Puskás Erzsébet nevű munkásasszony a muzsljai komptól nem messze egy esecsémő-hullát vett észre, mely a parttól alig néhány arasznyira a nádasban megakadt. Az asszony férje rögtön bejött Beeskerekre, ahol a rendőrség jelentést tett a leletről. A rendőrség intézkedésére kivették a holttestet a vízből s még a délelőtt folyamán megvizsgálta a városi orvos. Megállapítást nyert, hogy az újszülött életképes erős esecsémő, akit közvetlenül a szülés után dobta be a vízbe, ahol rövid idő alatt elpusztult. A hulla már hosszabb ideje feküdhett a vízben. A rendőrség széleskörű nyomozást indított a lelketlen anya kézrekerítésére.

A közoktatásügyi miniszter bányai iskolaigazgatókat jutalmaz. Beogradból jelentí tudósítónk: A közoktatásügyi miniszter a banyai, pansevői, novifutoki és malihegyesi gazdasági iskolák igazgatóinak ezeröttszáz-ezeröttszáz dinár jutalmat adott az iskolák fejlesztése körül kifejtett munkásságuk elismeréseképpen.

Dr. Ribár Jakovoba utazott. Beogradból jelentí tudósítónk: Dr. Ribár, a Ház elnöke tegnap Jakovoba utazott, ahol édesanyja hirtelen megbetegedett. Ribár a nemzetgyűlés megnyitására, tehát kedd délelőtte visszatér Beogradba.

Halalozás. Dr. Kiss Sándor nyug. törvényszéki bíró szombaton reggel hatvankét éves korában meghalt. Temetése tegnap ment végbe nagy részvét mellett.

Ábrányi Kornél születésének százéves évfordulója. Budapestről jelentik: Ma száz esztendeje, hogy Ábrányi Kornél, a magyar muzsika egyik legharciasabb híve és legfanatikusabb rajongója megszületett. Az általa alkotott zeneművek száma rengeteg. Nincs a magyar muzsikanak olyan ága és intézménye, amely nem volna lekötelezettje. Az első magyar zenesz. lapot Ábrányi Kornél alapította. A filharmóniai társulat, az országos magyar dalszövetség és a zeneakadémia megalapítóinak élén állt.

Betörték egy főtéri trafikos bódéba. Szombatról vasárnapra vhr. radó éjjel ismeretlen tettesek betörték Talián Mária főtéri trafikos bódéjába és onnan Trabuko és Operas szivarokat vittek el mintegy száz dinár értékben. A betörők a bódé ablakfedőjét lefeszítették, az ablakot pedig benyomták és így nyultak be az árusító asztalkára. A fiókot, amelyben a pénzt szokták tartani, kihúzták, de mivel üres volt, megelégedtek az ott heverő szivarokkal is.

Wagner muzsika a róm. kath. templomban. Bár az egyházzenei programot nem szoktuk kritika tárgyává tenni, mégsem mehetünk el szó nélkül a vasárnapi misén elhangzott Ave Mária mellett. Ritkaság sámba menő műélvezet volt az, egyrészt a wagneri muzsika, másrészt az előadás nagyszerűsége szempontjából. Fülhné urasszonyt csak most hallattuk első ízben énekelni s erősen reméljük, nem utoljára. Izmos, tömör s meleg zengésű hangjával úgy bánik, mint a szobrász az agyaggal. Könnyedén tör fel vagy szál alá a skála lépcsőjén, mindig természetesen és egyszerűen. Nem akarja odakiabálni, hogy halljátok, milyen hangom van, nem él a kezdők nyers, „ki a hanggal” jelszavával, hanem a kiforrott, tudatos, énekelni igazán tudó művésziélektől ragadja el hallgatóságát. Mint jeleztük, reméljük, hogy vasárnapi Ave Máriaja csak beköszöntője volt Fülhné urasszony legközelebbi nagyobb szabású szereplésének.

A ZsSE tea-estélye. Alig pár hete, hogy a „Torontál” beszámolt a „Fahrossza” példátlan sikeréről, most újból jelenthetjük, hogy a ZsSE agilis műkedvelő gárdája ismét a nagyközönség elé lép, hogy annak újból egy kellemes estét szerezzen. Ez alkalommal oly elsőrangú programról gondoskodott a vezetőség, hogy meglepetés lesz annak minden egyes száma. Az estély elouja a ZsSE huszonhat tagu zenekarának első nyilvános szereplése. Arató Andor karnagy vezetése alatt. — Az estély sikere érdekében a vezetőség legfőbb törekvése oda irányul, hogy az minél családiasabb legyen.

A Munkások rokkant- és nyugdíj-egylete t. választmányi tagjai felkéretnek, hogy a folyó hó 18-án, szerdán este 6 órakor tartandó rendkívüli választmányi ülésen okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. A tárgysorozaton egy igen fontos ügy szerepel. Az elnökség.

Ha Nagyromániában üzleti ügyei vannak, hirdessen az „Arad és Vidék”-ben. Kiadóhivatal Arad.

Ítélet a Rathenau-pörben.

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Lipese, okt. 15.

A Rathenau gyilkosai elleni pörben szombat délután hirdették ki az ítéletet.

Techow Werner Ernőt a gyilkosságban való részességéért tizenöt évi fegyházra, tíz évi hivatalvesztésre, Techow János Györgyöt bünrészességéért négy évi fogságra, Günthert a tettbeni részességéért nyolc évi fegyházra, tíz évi hivatalvesztésre, Selament és Niedreget

bünrészességéért öt évi fegyházra és hivatalvesztésre ítélte a bíróság. Ilsemaunt felmentették a bünrészesség vádjá alól, de jogtalan fegyverviselésért két hónapi elzárásra. Toglessent közrend elleni vétségéért három évi, Plasset ugyanazért két évi börtönre, Diestelt bünpártolásért két hónapi börtönre ítélték. Warnecke, Deinboik és Voss vádlottakat felmentették.

*** Atutalásokat és csekk kiírásokat — a fennálló miniszteri rendeletek értelmében — Wien, Prága, Budapest, Berlin, Temesvár, valamint a többi külföldi piacra újból eszközöl a Nagybecskereki Takarékpénztár, Veliki Becskerek, Korona-szálló épület. Telefon: Pénztár 16. — Vezérigazgató 52.**

Nincs kifogas Goldbergerék ellen. A budapesti napilapokban utóbbi időben olyan hírek jelentek meg, hogy az egyes gyárak a magyarországi tanintézetek végzett hallgatóit bojkottálják. A kultuszminisztérium megkeresésére a kereskedelemügyi minisztérium ebben az ügyben széleskörű vizsgálatot indított. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a névszerint is megemlített óbudai Goldberger féle gyárra vonatkozó vádnak nincsen komoly alapja. A vállalat viselkedése a nemzeti érdek szempontjából kifogástalan.

*** Atutalások, hitellevelek és csekk az összes bel- és külföldi piacokra, valamint valutabiztosítások árukitételre kaphatók — a beogradi pénzügyminisztérium felhatalmazása alapján — a Szerb Szövetkezeti Bank R.-T. fiókjánál (Srpska Zadrúzna Banka D. D.), Veliki Becskerek. — Telefon 43 és 47.**

*** Vas- és fémöntvényeket Krausz-nál, Veliki Becskerek. — Telefon-szám 329.**

A jövő héten a szkupstinába kerül a tisztviselői törvény

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, okt. 15.

Az állami tisztviselőkről szóló törvény megvitatása a befejezéshez közeledik. A tegnapi ülésen már az utolsó szakaszokat tárgyalták, amelyek az átmeneti intézkedésekről szólnak. A hét folyamán átadják a törvényt a törvényhozó bizottság plenumának, mely néhány nap alatt határoz annak elfogadása felett. Valószínű, hogy a jövő hét folyamán már a szkupstinába kerül a törvényjavaslat.

Sport

A vasárnapi serlegmérkőzések. Zseljeznicsari—Kadima 2:1 (2:0). Bíró: Avramov (Obility). A Kadima hét tartalékkal játszott. — Obility kombinált—Schwäbische I. 3:0 (2:0). Bíró: Kohn Nándor. Az Obility nagy fölényben játszotta végig a mérkőzést.

Abortus.

Legboldogságosabb pillantása a családapának, mikor újszülött első gyermekének szemébe néz, legboldogtalanabb asszony, melynek méhe magtalan. Az a tudat, hogy örökösük nincsen, kilátástalanná teszi életük küzdelmét, elkeseredetté lelküket, hogy vagyunkat mások, idegenek öröklék. A régi klasszikus görög-római korban számtalan volt Aphrodite temploma, ahol magtalan asszonyok Priapus, a férfias termékenységét ábrázoló kőszobrát igénybe vették, hogy az isten segítségével gyermekekhez jussanak. Indiában még most is sok templom előtt és benne ilyen Priapushoz hasonló szobor imádat tárgya, hogy az ég megkönyörüljön házasetük boldogtalanságán.

Ha aggszűzek, sőt agglegények elsoványosodott érzelmét pszichológus helyesen elemazzük, ennek kiinduló okát mindig életük hasztalanságában látjuk, melyet a család hiánya lelkükbe nyomott. Hány ilyen szerencsétlen asszony jött orvosai tanácsomat azon fenyegetéssel kikérni: „még ha a föld alól is kell kikapni — de gyermek, kell hogy legyen!” Nem bírom elfelejteni azt a sváb házaspárt, melynek magtalanágát sikerült meggyógyítanom s mikor az asszonynak várandós állapotát bejelentettem, örömlükben mint a kisgyermek, ugrándozni kezdtek és oly honoráriumot kintáltak, amelyhez még megközelítőleg hasonlót kapzi paraszt-patientstől sohse láttam.

Ez az emberi boldogság azonban különböző időkben a gyerekek számához volt kötve. Régi időkben, amikor a népek pásztori életet éltek, az volt a legboldogabb és legtiszteltebb asszony, melynek a legtöbb gyermeke volt. A nagy nyájak, a nagy legelők sok embert kívántak. Akinek kevés volt a gyereke, vagy egy sem, az szegény ember volt. A csipás szemű Lea kiesufolta a szép Ráchelt, mert neki már tíz fia volt, utóbbiak még egy sem. Hanna El Kana felesége Jehova templomába ment imádkozni, hogy vegye el baját, adjon méhének gyümölcsöt és bójtők közt fogadja, hogy ha fiugyermeke lesz, Isten örökös szolgájává, pappá engedi. A könyörületes Isten meghallgatá imáját és Sámuel próféta anyjává lesz.

Amikor azonban a kultúra, a megsaporodott emberiség az életet terhessé tette, az emberek minden időben azon törték a fejüket, hogy lehetne a gyermekáldást megkurítani.

Egyiptomi papyrusokban 70 receptet találunk a magzatelhajtásra. Igaz, hogy egy sem alkalmas, mert a tudomány mai napig nem talált

hathatós szert a termékenység megakadályozására. Érdekes, hogy a 4000 évvel ezelőtt használt egyiptomi szerek közül a mi bánati gránitunkban még mai napig is egyet használnak az asszonyok, amelyek az anyaságtól szabadulni akarnak.

A Krisztus előtti V. században az aszklepiadesi iskola orvosai esküt tettek, hogy soha asszonynak szert nem adnak, amely méhüket terméketlenné teszi.

Assaf Judaeus magister tankönyvében, amelyet a ktesiphoni zsidó egyetemen a Krisztus utáni VIII. században egy tanítványa leírt és jelenleg az oxfordi egyetem könyvtárában van, esküformula található, amely szerint a fölavatott zsidó orvosok a mindenható Istenre fogadkoznak, hogy asszonynak soha méhének gyümölcsét el nem hajtják.

A középkorban a papság az egyedüli intellektuális osztály volt, a mely nemcsak az egyházat, hanem a jurisdictiót, az orvoslást uralta. Akkor a vallásmorálból kiindulól, de meg a kor barbár fölfogásának is megfelelőleg az abortust kellehetetlen szigorúsággal földözték, többféle inquisitorius kínzások után, a bűnös kéz levágatása és icfejezés volt a nagy bűn megtorlása.

A renaissance beköszöntésével a régi klasszikus műveltséggel érvényesült a szabadosság a szerelmi bűnök megítélésénél is. A házasságtörés Boccacióban rátalált regényköltőjére, a prostitúció, mint szükséges rossz egyházi és világi, illetőleg egészségügyi ellenőrzés alá került. A franciák, mint az ars amandi terén mindig a mesterek és uttörők, később föltalálták a Lénos abortus pótlását — a praeservatív szereket. Ezek is azonban, a mai kor legraffináltabb technikus segédeszközeivel tökéletesítse, még sem képesek nagy számmal sem a termékenység szaruját betönni. Sőt, mikor a Szajna partján castriaticval akarták a gyermekáldást megakadályozni, súlyos neurastheniával, hysteriával, psychosis depressivával bűnhődtek azon merész asszonyok, amelyek az életet élvezni, de erejét megsemmisíteni akarták.

Mai korunkban híres sociológusok kimutatták, hogy a prostitúció és abortus a női nemnek nem specifikus bűne, hanem a szorongatott és nagyigényű kulturális életnek sokszor szükséges következménye. Még 50—40 évvel ezelőtt az asszonyok termékenységüknek teljes mértékével járultak hozzá az emberi nem szaporításához, nálunk a városi nép után először a németek, majd a szerbek, a magyarok és utoljára a románok lettek az egyke rendszer hívői. Jellemző volt a háboru előtt Billéd nagylakossága német község, ahol évente a szüléseknek száma 15—20, az ott lakó bábák száma azonban hat volt.

Nagyban hozzájárult az egyke terjesztéséhez a feminizmus is. A női nem azon törekvése, hogy az élet élvezésében teljesen egyenrangúvá váljon a férfival, magával hozta, hogy az anyaság terheit, amennyire lehet, magáról lerázza. Megfeledezett azonban arról, hogy a természet ős és nagyhatalmu törvényeit nem lehet egészen és büntetlenül kijátszani. Hiába minden erőlködés; a női nem mégis a gyengébb, az alantasabb és ha a régi magyar nyelv használata szerint az

